

RAZISKAVA
MED LEZBIČNO, GEJEVSKO, BISEKSUALNO IN TRANSEKSUALNO
POPULACIJO O ODNOSU DO NOVEGA DRUŽINSKEGA ZAKONA

»Diskriminacijo čutim s strani družine že od petega leta. Foter razmišlja kot Benedikt XVI.«.

Anketirana lezbijka, med 31. in 40. letom

»Alo, leto 2010 se piše!«

Anketirana lezbijka, med 31. in 40. letom

»Glave gor, ker bo itak ratalo. Je že čas!«

Anketirana lezbijka, med 31. in 40. letom

»To so zelo, zelo življenjsko pomembne zadeve«.

Anketirana lezbijka, med 41. in 50. letom

»Resnično življenje je mavrica in ne črno-bela predstava...«.

Anketiran gej, med 21. in 30. letom

Raziskavo med lezbično, gejevsko, biseksualno in transeksualno populacijo o odnosu do novega Družinskega zakonika oziroma do vprašanj, ki se dotikajo njenega partnerskega, družinskega in starševskega položaja in statusa, je s podporo lezbične fundacije *Astraea* izvedla *lezbična sekcija LL*, ki deluje znotraj *Društva Škuc*. V razgreti družbeni atmosferi v Sloveniji, ki se pne nad sprejemanjem novega *Družinskega zakonika*, v katerem je bila sprva predvidena tudi pravica istospolnih partnerjev in partneric do zakonske zveze in vseh spremljevalnih pravic in obveznosti, je vpogled v mnenje prizadete populacije, ki bi z njihovo potrditvijo končno dosegla enakopraven status v vsaj enem od mnogih področij zasebnega življenja, politično neizbežen. S pričujočo raziskavo se tako zoperstavljamo razširjeni, popularni, že skorajda samoumevni, a izjemno nevarni ideji, da lahko politika ali del družbe odločata in odločita o – kot je zapisala ena od anketiranih lezbijk – *»zelo, zelo življenjsko pomembnih zadevah«* določene skupine ljudi brez upoštevanja tudi njihovih stališč, predlogov in ugovorov in, nazadnje, celo brez njihovega pristanka.

Del raziskave je bil *standardiziran anketni vprašalnik »Istospolna partnerstva in družine«*. Anketiranje je potekalo *med 7. novembrom 2010 in 7. decembrom 2010*, in sicer *v Ljubljani, na javnih mestih in javnih prireditvah, kjer se zbira gejevska in lezbična skupnost*: v gejevskem klubu *Tiffany*, lezbičnem klubu *Monokel* in *Lezbični knjižnici* v *Avtonomnem kulturnem centru Metelkova*, na gejevskih in lezbičnih večerih v klubu *K4*, na vsakoletnem *Festivalu lezbičnega in gejevskega filma* v *Kinoteki* ter na prireditvah gejem in lezbijkam prijaznega lokala *Cafe Open*, skratka, *na javni gejevski in lezbični sceni*.

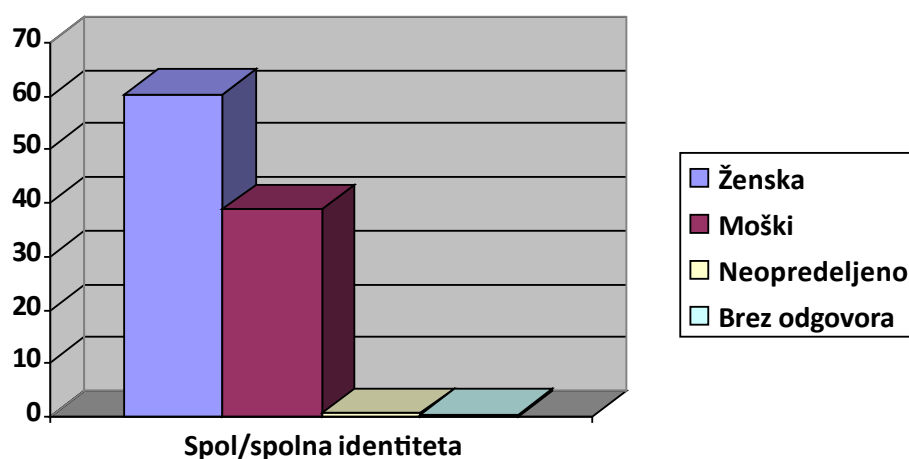
Anketiranje je bilo opravljeno na *neslučajnem vzorcu*, iz katerega sicer ni mogoče sklepati o celotni populaciji, lahko pa dobimo podobo o mnenju oseb, ki zahajajo na *ljubljsko javno gejevsko in lezbično sceno*, do posameznih, v vprašalnik vključenih tematik. Spraševali smo se, *kakšna so stališča na gejevski in lezbični sceni do vprašanj, ki se dotikajo partnerskega, družinskega in starševskega položaja in statusa GLBT populacije*. *Ciljna populacija ankete* so bili izključno geji in lezbijke, biseksualne in transpolne ter transeksualne osebe. Anketa je bila anonimna, četudi je potekala ob neposrednem kontaktu anketarja oziroma anketarke in anketirane osebe. *Za neposredno anketiranje izključno na javni lezbični in gejevski sceni* smo se odločili zato, da bi se izognili morebitnim popačitvam vzorca, do katerih bi lahko prišlo, če bi anketirali tudi po gejevskih in lezbičnih spletnih straneh ali spletnih forumih, kjer identiteta anketirane osebe ni preverljiva. Prav tako smo iz anketiranja izpustili mnoga mesta gejevskega in lezbičnega druženja, ki nimajo javnega značaja, saj smo želeli dobiti stališča tistih lezbijk in gejev, biseksualnih in transpolnih ter transeksualnih oseb, pri katerih že zgolj dejanje vstopa v javni prostor – denimo z obiskovanjem infrastrukture, namenjene gejem in lezbijkam – predpostavlja zavesten osebni in torej tudi politični prelom s pristajanjem na njihov deprivilegiran in obrobni družbeni status in položaj.

Rezultati ankete

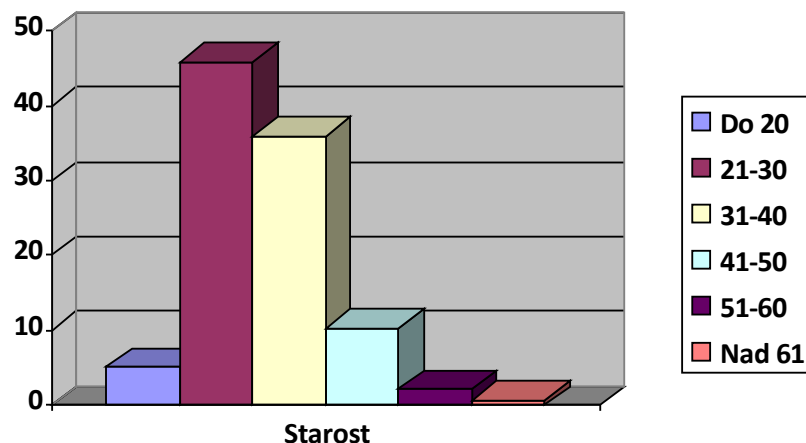
Anketni vprašalnik je izpolnilo *333 oseb*. Anketnih vprašanj je bilo štirinajst in so bila razdeljena v tri sklope: štiri *demografska vprašanja* so anketirane osebe povprašala po *spolu/spolni identiteti, starosti, spolni usmerjenosti in izobrazbi*. Drugi sklop šestih vprašanj je spraševal o njihovem *partnerskem, družinskem in starševskem položaju*. Tretji sklop s tremi vprašanji je anketirane osebe spraševal o njihovem *čutenju diskriminacije glede njihovih partnerskih, družinskih in starševskih pravic*. Na koncu anketnega vprašalnika smo anketirane osebe povabili še h komentarju.

Demografija

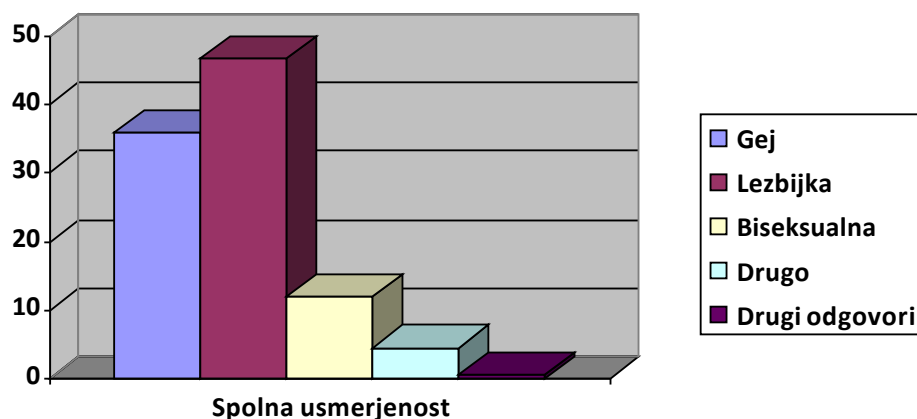
Prvo anketno vprašanje je spraševalo po *spolu/spolni identiteti*. Anketiranim osebam je bila ponujena možnost, da se opredelijo kot »ženske«, kot »moški« ali obkrožijo postavko »neopredeljeno«. 201 oseba (60,3 %) se je opredelila kot »ženska«, 129 (38,7 %) pa kot »moški«. 2 osebi (0,6 %) sta obkrožili postavko »neopredeljeno«, ena oseba (0,3 %) pa ni podala odgovora.

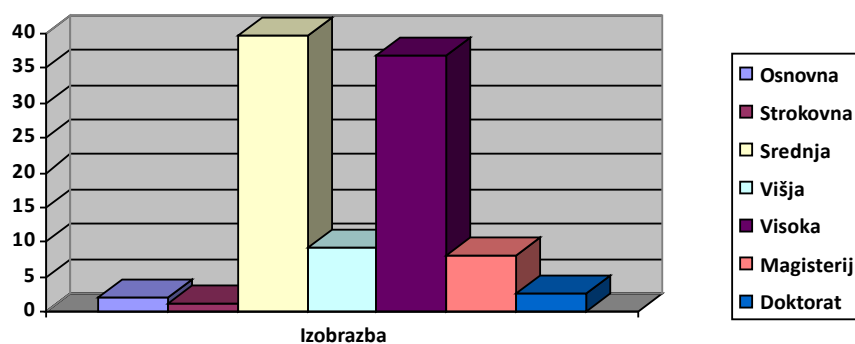
Drugo vprašanje je spraševalo po *starosti*, anketirane osebe pa so obkrožale postavke »do 20 let«, za katero se je odločilo 17 oseb (5,1 %); »21-30 let«, za katero se je odločilo 153 oseb (45,9 %); »31-40 let«, za katero se je odločilo 120 oseb (36 %); »41-50 let«, za katero se je odločilo 34 oseb (10,2 %); »51-60 let«, za katero se je odločilo 7 oseb (2,1 %); in »nad 61 let«, za katero sta se odločili 2 osebi (0,6 %).

Tretje demografsko vprašanje je spraševalo po **spolni usmerjenosti**. Anketirane osebe so se lahko odločile za postavke »gej«, »lezbijka«, »biseksualna« in »drugo«. Anketni rezultati so našli 120 gejev (36 %), 156 lezbijk (46,8 %), 40 biseksualnih oseb (12 %), za postavko »drugo« se je odločilo 15 oseb (4,5 %), 1 oseba ni odgovorila (0,3 %), 1 oseba pa je obkrožila »lezbijka« in »biseksualna« (0,3 %). Zanimivi so odgovori pod postavko »drugo«: zgolj obkrožilo jo je 5 oseb, drugih deset pa je dopisovalo različne opredelitve. Tako najdemo po eno »aseksualno«, »panseksualno«, »seksualko«, »queer«, »brez«, odgovor »ljubim osebo, ne spol«, »ne vem, bi-curious«, »neobstoječo«, »puferja« in odgovor »sem tudi z ženskami, drugače gej«.

Četrto demografsko vprašanje je spraševalo po **izobrazbi**. Anketa je ponujala naslednje postavke: »osnovna šola«, ki jo je obkrožilo 7 oseb (2,1 %); »strokovna šola«, ki so jo obkrožile 4 osebe (1,2 %); »srednja šola«, ki jo je obkrožilo 132 oseb (39,6 %); »višja šola«, ki jo je obkrožilo 31 oseb (9,3 %); »visoka šola«, ki jo je obkrožilo 123 oseb (36,9 %); »magisterij«, ki ga je obkrožilo 27 oseb (8,1 %); ter »doktorat«, ki ga je obkrožilo 9 oseb (2,7 %).

Demografska podoba kaže na izjemno visok delež opredeljenih »žensk« in »moških« v razmerju do »neopredeljenih«: anketiranih je bilo 60,3 % žensk, 38,7 % moških in le 0,6 % neopredeljenih. Visok delež, 36 %, je opredeljenih »gejev« in 46,8 % »lezbičk« v odnosu do drugih identitetnih postavk (12 % biseksualnih oseb in 5,1 % »drugih«), četudi se za druge identitete opredeli skorajda vsaka peta oseba na *sceni*, pa še v tej šibki petini je večina biseksualnih oseb. Podatek je zanimiv glede na to, da je bila raziskava opravljena na gejevski/lezbični/biseksualni/transpolni/transeksualni *sceni*, kjer naj bi normativne spolne in seksualne identitete bile bolj zrahljane. Ena od razlag takšnega rezultata bi lahko bila usmerjena k možnosti, da ljubljanska GLBT scena ne zaobjema tistih oseb, ki se zavestno opredeljujejo onkraj spolnega, moško-ženskega, pa tudi onkraj heteroseksualnega-homoseksualnega dualizma. Zanimivo je, da se je zgolj ena oseba opredelila kot »queer«, nobena pa se ni opredelila za transpolno ali transeksualno, četudi so to znotraj kontekstov spolnih in seksualnih obrobij artikulirane politično-seksualne identitete. Pri tem je potrebno opozoriti na možnost, da se transpolne in transeksualne osebe opredeljujejo kot »moški« oziroma »ženske«.

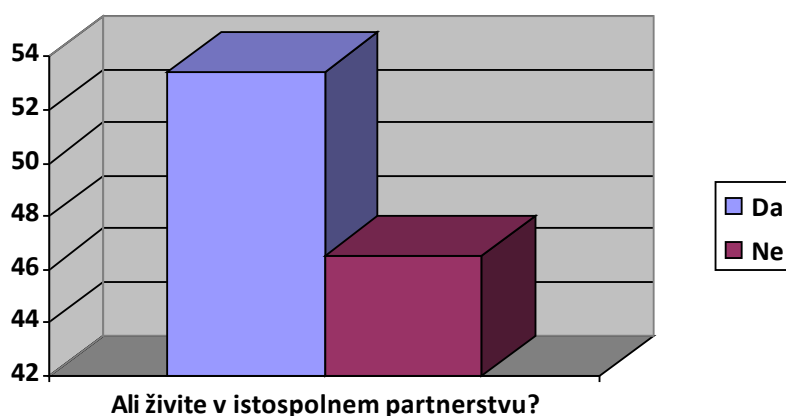
Na GLBT *sceni* – oziroma na javnih prireditvah in javnih družabnih mestih GLBT populacije - prevladujejo lezbičke. Kljub temu bi lahko trdili, da sta deleža gejev in lezbičk precej izenačena, skupini se mešata, kar je glede na relativno ločenost obeh skupin v siceršnjih urbanih homoseksualnih kulturah izjemno pozitivna in hvalevredna značilnost ljubljanske scene. Na njej prevladujeta starostni skupini med dvajsetim in štiridesetim letom (skupaj 81,9 %), nato pa delež strmo upade. Starostna struktura je v marsičem odsev dejstva, da je bila homoseksualnost v Sloveniji dekriminalizirana šele v drugi polovici sedemdesetih let 20. stoletja, sami družbeni boji za socializacijo homoseksualnosti pa so se začeli šele z začetki gejevskega in lezbičnega gibanja v zgodnjih osemdesetih letih 20. stoletja. To se gotovo odraža v nesorazmerno nižjem deležu oseb na *sceni* nad štiridesetim letom in katastrofalno nizkem odstotku ljudi nad petdesetim letom. Predpostavka, da so programi, ki potekajo na gejevski in lezbični *sceni* v Ljubljani, usmerjeni večinoma k mlajšim populacijam, h klubskim dogodkom, in da je anketa zajela zgolj te, ni upravičena, saj smo jo izvajali tudi na drugih dogodkih in mestih druženja.

Izobrazbena struktura je izredno visoka: skorajda polovica anketiranih oseb (47,7 %) ima vsaj univerzitetno, visoko izobrazbo; če temu deležu prištejemo še delež višješolsko izobraženih,

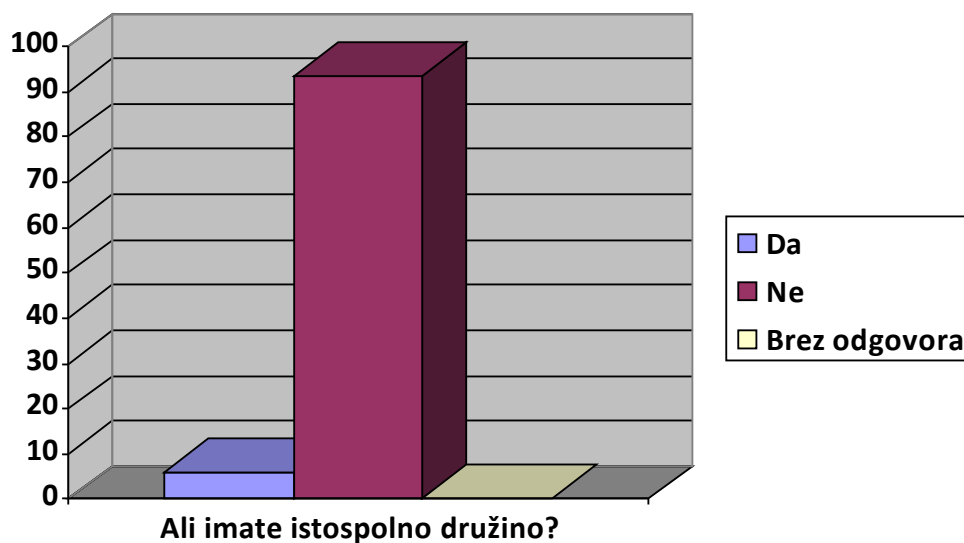
dobimo kar 57 %. Prav tako je treba omeniti, da precejšnji delež oseb s končano srednješolsko izobrazbo predstavlja študentska mladina.

Partnerski, družinski in starševski položaj

Drugi sklop vprašanj se je dotikal partnerskega, družinskega in starševskega položaja anketiranih oseb. Prvo vprašanje se je tako glasilo: »*Ali živite v istospolnem partnerstvu?*« Za odgovor »*da*« se je odločilo 178 oseb (53,4 %), za odgovor »*ne*« 155 oseb (46,5 %).

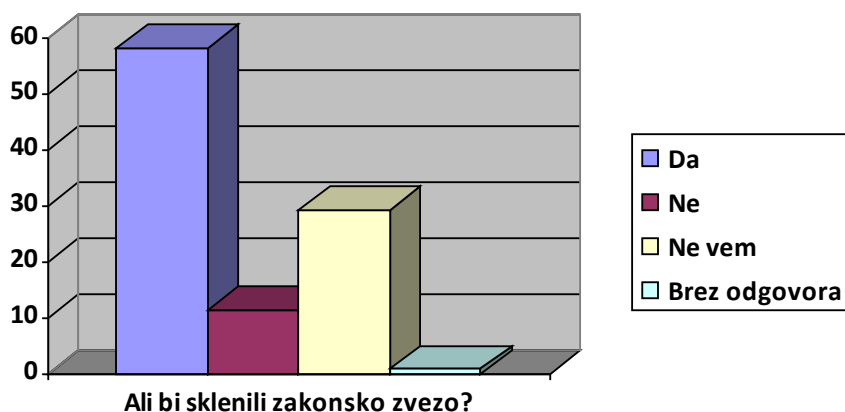

Drugo vprašanje se je glasilo: »*Ali imate istospolno družino?*« Za odgovor »*da*« se je odločilo 20 oseb (6 %), za odgovor »*ne*« 312 oseb (93,6 %). 1 oseba (0,3 %) ni podala odgovora.

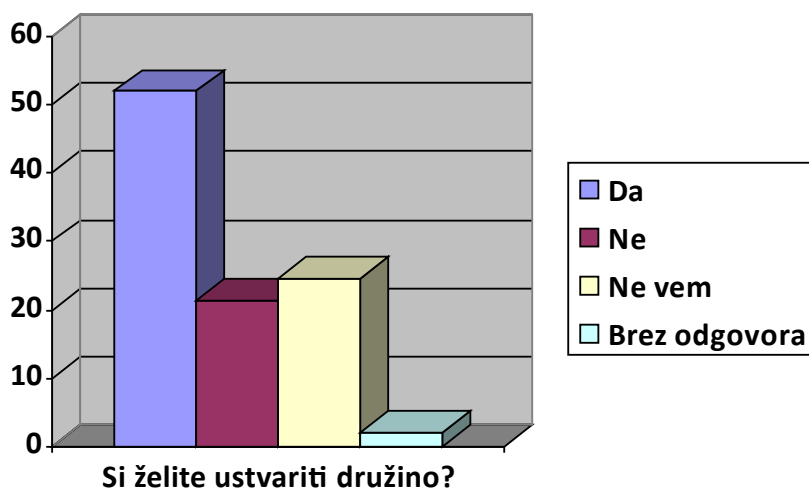

Tretje vprašanje se je glasilo: **»Koliko otrok vzgajate?«** Otroke vzgaja 20 oseb (6 % od skupnega vzorca). 7 (35 %) tistih, ki so obkrožile, da *nimajo istospolne družine*, vzgaja otroke, in sicer od 5 do 1 otroka. 13 (65 %) oseb, ki *imajo istospolno družino*, vzgaja otroke, in sicer od 3 do 1 otroka.

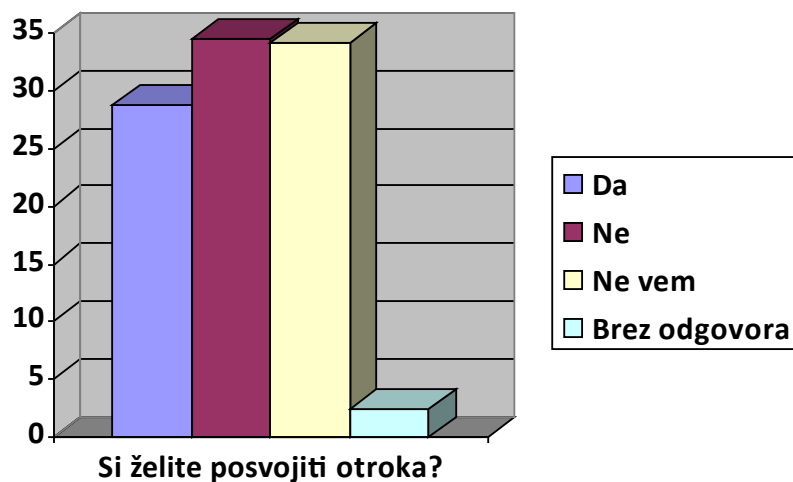
Četrto vprašanje se je glasilo: **»Ali bi z istospolnim partnerjem/partnerico sklenili zakonsko zvezo, če bi to urejal novi Družinski zakonik?«** 194 oseb (58,2 %) je obkrožilo odgovor **»da«**. Odgovor **»ne«** je obkrožilo 38 oseb (11,4 %). Odgovor **»ne vem«** je obkrožilo 98 oseb (29,4 %). 3 osebe (0,9 %) niso podale odgovora.

Peto vprašanje se je glasilo: **»Si želite ustvariti družino?«** 173 oseb (51,9 %) je odgovorilo **»da«**, 71 oseb (21,3 %) je odgovorilo **»ne«**, 82 oseb (24,6 %) je podalo odgovor **»ne vem«**, 7 oseb (2,1 %) pa ni odgovorilo.

Šesto vprašanje se je glasilo: »**Si želite posvojiti otroka?**« Odgovor »*da*« je obkrožilo 96 oseb (28,8 %), odgovor »*ne*« 115 oseb (34,5 %), odgovor »*ne vem*« 114 oseb (34,2 %), 8 (2,4 %) pa jih ni odgovorilo.

Sklop vprašanj, ki se je dotikal partnerskega, družinskega in starševskega položaja anketiranih oseb, je pokazal na skorajda izenačen delež tistih, ki živijo oziroma ne živijo v istospolnem partnerstvu: deleža sta 53,4 % oziroma 46,5 %. Hkrati pa v istospolni družini živi majhen delež anketiranih oseb: le 6 %. Otroke ima prav tako 6 % anketiranih oseb, ampak to niso nujno tudi tisti, ki živijo v istospolni družini. Anketirane osebe ne pojmujejo družine zgolj tedaj, če je v skupnosti otrok: kar 35 % tistih, ki vzgajajo otroke, meni, da nimajo istospolne družine.

Zelo visok je delež tistih, ki bi želeli skleniti zakonsko zvezo, če bi jim novi *Družinski zakonik* to omogočal: teh je več kot polovica anketiranih oseb, 58,2 %. Pri tem moramo upoštevati, da je prav tako visok delež – 29,4 % - tistih, ki ne vedo, ali bi zakonsko zvezo sklenili ali ne. Le 11,4 % je kategorično zavrnilo sklenitev zakonske zveze.

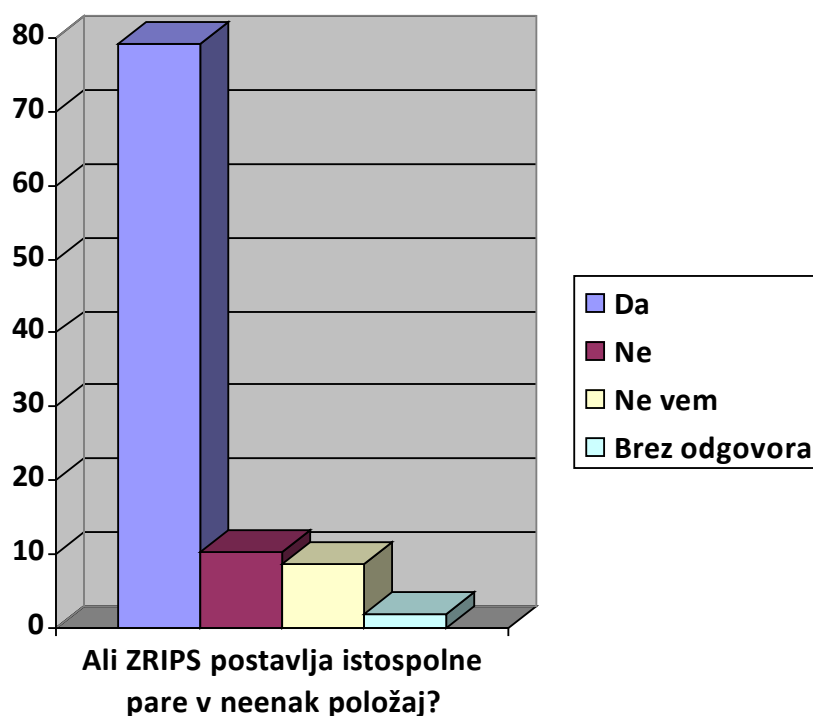
Prav tako zelo visok delež je tistih, ki bi si želeli ustvariti družino: teh je 51,9 %. Visok delež neodločenih je tudi tu, in sicer 24,6 %. Le 21,3 % - skorajda še enkrat višji delež kot pri zavrnitvi lastne zakonske zveze - je kategorično zavrnilo željo po ustvaritvi družine.

Nekoliko manjšo skupino, a še vedno izjemno veliko, sestavljajo tisti, ki bi želeli posvojiti otroka: teh je 28,8 %, skoraj tretjina vzorca. Skorajda enak delež predstavljajo tisti, ki še ne vedo, ali bi posvojili otroka (34,2 %), in tisti, ki si posvojitve otroka ne želijo (34,5 %).

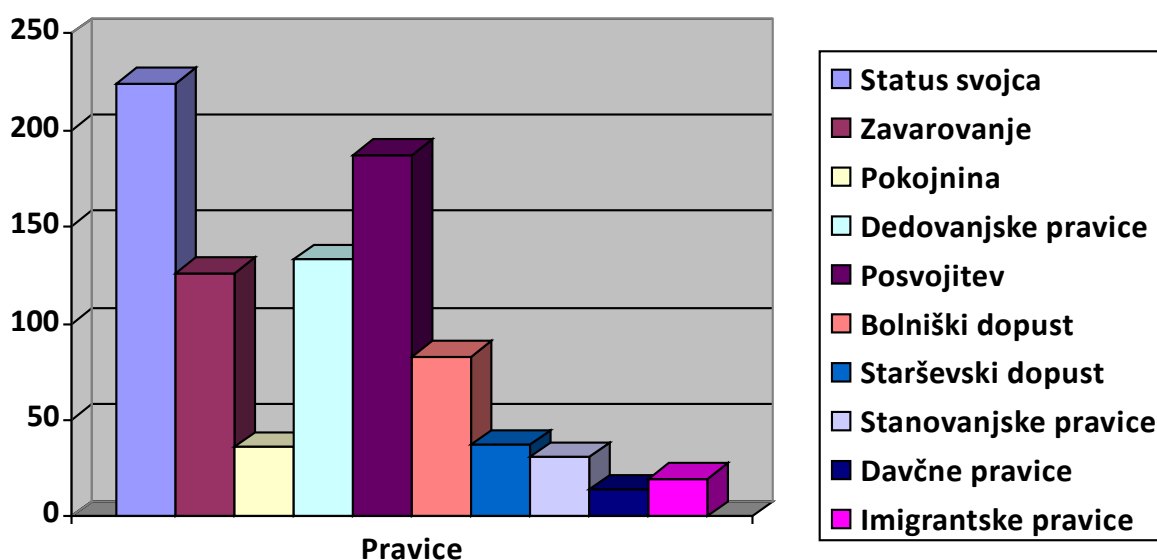
V raziskavi se je pokazal širok razkorak med deležem tistih, ki imajo istospolno družino (6 %), in tistimi, ki bi si jo želeli ustvariti (51,9 %), če pri tem zanemarimo 24,6 % tistih, ki tega še ne vedo. Otroke vzgaja 6 % anketiranih oseb, a posvojilo bi jih 28,8 %, najverjetneje pa se velik delež oseb, ki bi posvojili otroke, skriva tudi v sedaj še neodločenih 34,2 %. Razlika med dejanskostjo in željami je velikanska in ji lahko preprosto rečemo diskriminacija.

Diskriminacija in partnerske pravice

Tretji sklop vprašanj je anketirane osebe spraševal o čutenju diskriminacije glede njihovih partnerskih, družinskih in starševskih pravic. Prvo vprašanje se je tako glasilo: **»Ali menite, da Zakon o registraciji istospolnih skupnosti postavlja istospolne pare v neenak položaj?«** Za odgovor **»da«** se je odločilo 264 oseb (79,2 %), za odgovor **»ne«** 34 oseb (10,2 %), za odgovor **»ne vem«** 29 oseb (8,7 %), 6 oseb (1,8 %) ni podalo odgovora.

Drugo vprašanje se je glasilo: »Kaj se vam pri zakonski ureditvi istospolnih partnerstev/družin zdi najbolj pomembno?« Anketirane osebe so bile naprošene, naj med desetimi možnimi odgovori (in sicer: priznavanje statusa svojca/družinskega statusa; pravica do zdravstvenega, invalidskega in socialnega zavarovanja po partnerju/partnerici; pravica do pokojnine po partnerju/partnerici; ureditev lastniških razmerij/dedovanjske pravice; starševske pravice/pravica do posvojitve otrok; pravica do plačanega bolniškega dopusta za nego bolnega partnerja/partnerice oziroma njegovega/njenega otroka; pravica do starševskega dopusta ob rojstvu ali posvojitvi otroka; pravice na področju stanovanjskih zadev; pravica do davčnih olajšav; imigrantske pravice) obkrožijo zgolj tri, ki se jim zdijo najpomembnejši. Četudi se zavedamo, da enakopravnost istospolnih partnerjev prinaša zgolj zakonska zveza, pa smo s tem vprašanjem želeli dobiti podatke o tem, katere pravice smatrajo anketirane osebe za najpomembnejše oziroma katere pravice se jim zdijo najpotrebnejše.

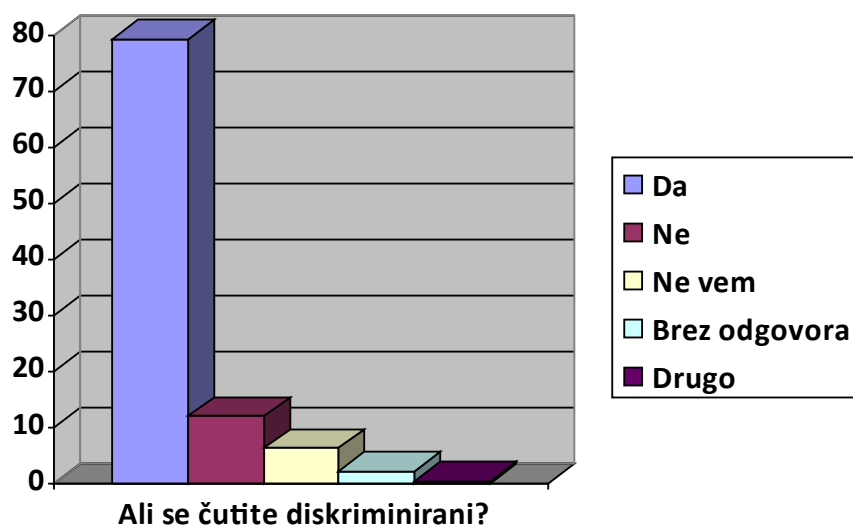

Na vprašanje, kot smo ga postavili, je odgovorilo 297 oseb. 4 osebe niso izbrale nobenega odgovora; 32 oseb je obkrožilo vse ali večino odgovorov. Pravica, za katero se je odločilo daleč največ anketiranih oseb – 224 - je priznavanje statusa svojca oziroma priznavanje družinskega statusa. Sledijo ji starševske pravice oziroma pravica do posvojitve otrok, ki jo je obkrožilo 187 oseb. Tretja najbolj pomembna pravica je ureditev lastniških razmerij oziroma dedovanjske pravice, za kar se je odločilo 133 oseb.

Takoj nato ji na četrtem mestu sledi pravica do zdravstvenega, invalidskega in socialnega zavarovanja po partnerju/partnerici, za kar se je odločilo 126 oseb. Na petem mestu je pravica

do plačanega bolniškega dopusta za nego bolnega partnerja/partnerice oziroma njegovega/njenega otroka, ki jo je obkrožilo 83 oseb. Sledijo ji pravica do starševskega dopusta ob rojstvu ali posvojitvi otroka (37), pravica do pokojnine po partnerju/partnerici (36), pravice na področju stanovanjskih zadev (31), imigrantske pravice (20) ter pravica do davčnih olajšav (14).

Tretje, zadnje vprašanje se je glasilo: »**Ali se – v primerjavi s heteroseksualnimi pari/družinami – čutite diskriminirani?**« 264 oseb (79,2 %) je obkrožilo »da«, 40 oseb (12 %) je obkrožilo »ne«, 21 oseb (6,3 %) se je odločilo za odgovor »ne vem«, 7 oseb (2,1 %) ni podalo odgovora, 1 oseba (0,3 %) pa je obkrožila »da« in »ne«.

GLBT scena se diskriminacije močno zaveda. Okrog 80 % anketiranih oseb čuti diskriminacijo glede partnerskega, družinskega in starševskega statusa: v povsem identičnem deležu se čutijo diskriminirane zaradi *Zakona o registraciji istospolnih skupnosti* in ob primerjavi s heteroseksualnimi pari/družinami. Le nekaj nad 10 % jih diskriminacije ne čuti. Anketiranim osebam so najbolj pomembne pravice priznavanje statusa svojca in starševske pravice, skratka, pravica do zakonske zveze, nič manj.

Ob koncu vprašalnika smo anketirane osebe povabili, naj napišejo **komentar**. Napisalo ga je 49 oseb in večinoma so vsi komentarji še enkrat ponovili ostre zahteve po enakopravni ureditvi partnerskega, družinskega oziroma starševskega položaja gejev in lezbijk. Komentarji - denimo »*Hočemo biti enaki kot hetero pari*«; »*Naj že sprejmejo ta zakonik in popolnoma*

pravno izenačijo vse pare»; »Diskriminirana se ne bom počutila, ko bo LGBT družina obravnavana kot vsaka druga, brez omenjanja posebnosti ali drugačnosti!!!«; »Če plačujem enake davke, hočem enake pravice ali pa oprostitev davkov«; »Kaj, če bi nehali plačevati davke, ker ne ustrezamo normativom te družbe?«; »Sprejmite zakonik!«; »Zakon zdaj!«; »Alo, leto 2010 se piše!«; »Prepočasi se urejajo stvari«; »Upam, da se zadeve čim prej uredijo«; »Bojim se, da zakonik ne bo sprejet. Žal, slovenska družba v povprečju ni zrela za odprto skupnost in je precej (prikrito) homofobična«; »Slovenija je še vedno zelo homofobična država, ne glede na premike na tem področju«; »Glave gor, ker bo itak ratalo. Je že čas!«; »To so zelo, zelo življenjsko pomembne zadeve« - še enkrat ponovijo zahteve gejevske in lezbične skupnosti po prenehanju diskriminacije na področju družinskega prava. Nekateri drugi komentarji - denimo »Diskriminacijo čutim s strani družine že od petega leta. Foter razmišlja kot Benedikt XVI.«; »Zaničevanje s strani drugih«; »Ker nas je premalo!«; »Smrt klerofašizmu!«; »Resnično življenje je mavrica in ne črno-bela predstava« - izražajo različne poglede gejev, lezbijk, biseksualnih oseb, dokaj značilne in precej pogoste, na okolje, ki jih obdaja, na stanje, ki jih spremlja vse življenje, na vire sovraštva, ki jim preprečujejo mirno sobivanje in sožitje v družbi, pa tudi na perspektive, h katerim so usmerjeni.

Naj na tem mestu spomnimo še na **tri raziskave**, ki so že bile opravljene v GLBT skupnosti v Sloveniji in so se dotikale tudi vprašanj registriranega partnerstva ali gejevske in lezbične zakonske zveze.

Prvo raziskavo »**O diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti**« je izvajala *lezbična sekcija LL* (Tatjana Greif in Nataša Velikonja) v sodelovanju z *Mednarodno zvezo lezbijk in gejev ILGA-Europe* leta 2001. Njen namen je bil *zbiranje podatkov o vrstah in obsegu diskriminacije gejev, lezbijk, biseksualnih in transeksualnih oseb*. Anketiranje je potekalo *od januarja do marca 2001*, nanj pa se je odzvalo *172 anketirank in anketirancev*, lezbijk in gejev, ki zahajajo na ljubljansko lezbično-gejevsko sceno ali so z njo povezani posredno, preko poznanstev ali korespondence. Raziskava je med drugim pokazala, da bi se za *zakonsko registracijo istospolne partnerske skupnosti* odločilo 73,9 % anketiranih. 20,9 % se za registracijo istospolne partnerske skupnosti ne bi odločilo, 5,2 % pa ni podalo odgovora (vir:

Nataša Velikonja in Tatjana Greif: »Anketa o diskriminaciji na osnovi spolne usmerjenosti«, *Lesbo*, št. 11/12, leto 2001, str. 15-23; tudi: <http://www.ljudmila.org/lesbo/raziskave>).

Tudi drugo raziskavo »**O registriranem partnerstvu**« je izvajala *lezbična sekcija LL* (Tatjana Greif in Nataša Velikonja), tokrat v sodelovanju z *Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve RS* leta 2003. Z njo se je želelo ugotoviti, *ali obstaja potreba po pravni ureditvi statusa istospolnih partnerskih zvez med zainteresirano populacijo v Republiki Sloveniji*. Anketa je potekala med *15. januarjem in 15. februarjem 2003*. V tem času je anketni vprašalnik izpolnilo *205 obiskovalcev in obiskovalk gejevske in lezbične scene v Ljubljani ali tistih, ki so z njo povezani posredno, preko poznanstev*, anketiralo pa se je tudi *preko spletnih strani, ki so jih koordinirale gejevske in lezbične organizacije*. Tudi v tej raziskavi smo anketirane osebe spraševali, ali bi se s partnerjem/partnerico odločili za *registrirano partnerstvo*. Za registracijo partnerstva bi se odločilo *77,3 %*, negativno pa jih je odgovorilo *7,9 %*. *8,9 %* jih je načelno nasprotovalo institutu registriranega partnerstva ali zakonske zveze. Za odgovor »*ne vem*« se je odločilo *5,9 %*. Na vprašanje, ali se anketirane osebe čutijo v *neenakopravnem položaju v primerjavi s heteroseksualnimi pari*, jih je leta 2003 kar *83,7 %* menilo, da se čutijo v neenakopravnem položaju. Da se ne počutijo neenakopravne, jih je leta 2003 menilo *13,9 %* (vir: Nataša Velikonja in Tatjana Greif: »Anketa o registriranem partnerstvu«, *Lesbo*, št. 19/20, leto 2003, str. 57-63; tudi: <http://www.ljudmila.org/lesbo/raziskave>).

Tretjo raziskavo »**Vsakdanje življenje gejev in lezbijk**« sta opravila Alenka Švab in Roman Kuhar pod pokroviteljstvom *Mirovnega inštituta*. Raziskava je obravnavala *vprašanja identitete in razkritja istospolne usmerjenosti, istospolna partnerska razmerja, vprašanje nasilja in diskriminacije, gejevske in lezbične subkulture ter vprašanje otrok in istospolnih družin*. Anketiranje je potekalo od konca marca do začetka julija 2003, v vzorec pa je bilo zajetih *443 anketiranih oseb, lezbijk in gejev, ki zahajajo na ljubljansko lezbično-gejevsko sceno ali so z njo povezani posredno, preko poznanstev*. Anketni vprašalnik jih je spraševal tudi o tem, ali bi sklenili istospolno partnersko zvezo, če bi bilo to mogoče (ali bi se poročili): *61,5 %* jih je odgovorilo pozitivno, *17,6 %* negativno, *20,8 %* pa z odgovorom »*ne vem*« (vir: Alenka Švab in Roman Kuhar: »*Neznosno udobje zasebnosti: vsakdanje življenje gejev in lezbijk*«, Mirovni inštitut, Ljubljana, 2005).

	<i>Ali bi sklenili istospolno partnersko</i>
--	---

	<i>zvezo?</i>		
	<i>Da</i>	<i>Ne</i>	<i>Ne vem/brez odgovora</i>
<i>Raziskava 2001 (Škuc-LL)</i>	73,9 %	20,9 %	5,2 %
<i>Raziskava 2003 (Škuc-LL)</i>	77,3 %	16,8 %	5,9 %
<i>Raziskava 2003 (MI)</i>	61,5 %	17,6 %	20,8 %
<i>Raziskava 2010 (Škuc-LL)</i>	58,2 %	11,4 %	30,3 %

Primerjave podatkov med vsemi štirimi raziskavami kažejo na vztrajen interes GLBT populacije za samo zakonsko sklenitev istospolnega partnerskega razmerja, bodisi v obliki registriranega partnerstva bodisi v obliki zakonske zveze, vendar pa lahko hkrati ugotovimo, da zanimanje za sklenitev istospolne partnerske zveze po začetni stabilni in visoki stopnji precej upada. Razlogov za ta upad je gotovo mnogo, a med njimi je najbrž najmočnejši izredno sovražna družbena atmosfera do same GLBT populacije na splošno in še posebej do legalizacije istospolne zakonske zveze. Odbijajoča dejavnika sta politično mešetarjenje vseh vlad, vseh strank, vseh zasedb parlamenta s pravicami gejev in lezbijk ter njihovo populistično popuščanje pred homofobičnimi političnimi in civilnimi pobudami. Zdi se, da se sami geji in lezbijke na to odzivajo z apolitičnostjo, v konkretnem smislu z umikom v odgovor »ne vem«, kajti istočasno precej upada tudi odstotek tistih, ki kategorično ne bi sklenili istospolnega razmerja.

Odrekanje pravice gejem in lezbijkam do zakonske zveze je samo ena od najbolj izpostavljenih homofobičnih diskriminacij, za katero je odgovorna država. V raziskavah anketiranih oseb nismo spraševali o tem, ali se jim zdi pravica do zakonske zveze upravičena, ker smatramo, da je takšno vprašanje v demokratični politični kulturi neverodostojno. Namesto tega smo v vseh raziskavah anketirane osebe spraševali o tem, ali bi to pravico *uporabljali* v svojem osebem življenju – in vselej se je pokazalo, da bi jo uporabljala velika večina gejev in lezbijk. Razlika med obema postavitvama vprašanj je ključna. A žal se država v vseh svojih dejanjih sprašuje zgolj prvo vprašanje, potem nanj tudi negativno odgovori in ta odgovor prevede v diskriminatorno pravno ureditev. S tem vedno znova postavi pod dvom tudi svojo demokratično verodostojnost.

Lezbična sekcija LL se zahvaljuje vsem anketiranim lezbijkam in gejem, biseksualkam in biseksualcem, zahvaljujemo se »aseksualni«, »panseksualni«, »seksualki«, »queer«, »bi-

curious«, »neobstoječi«, »puferju«, zahvaljujemo se tisti, ki je »brez«, tisti, ki »ljubi osebo, ne spol«, tistemu, ki je »tudi z ženskami, drugače gej«, ter seveda tudi tisti, ki ni želela odgovoriti. Ena od anketiranih lezbijk je v svojem komentarju dopisala, »upam, da moj prispevek pomaga«. Vaš prispevek ni pomagal le pri oblikovanju te raziskave in rezultatov, s katerimi bomo podprli naš skupni boj za prenehanje homofobične državne diskriminacije, temveč tudi pri soustvarjanju skupnosti upornih, močnih, zbranih političnih državljanov in državljanek.

Analizo napisali Urška Sterle in Nataša Velikonja

Ljubljana, december 2010/januar 2011